

Årsberetning 2017-18

Det Økologiske Råd

Det Økologiske Råd

11. APRIL 2018

INDLEDNING

Det Økologiske Råds arbejde har endnu et år været præget af et højt aktivitetsniveau og stor gennemslagskraft i form af udvikling af forslag og dialog med politikere, erhverv, civilsamfund samt deltagelse i debatter med aktører såvel som i medierne. Vi har fået genoprettet den økonomiske tilbagegang vi havde i 2016, som følge af afslag på en del projektansøgninger.

I denne årsberetning gennemgår vi arbejdet indenfor de enkelte fagområder samt organisationen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	1
ENERGI, BYGNINGER OG SMV'ER	2
TRANSPORT	7
LUFTFORURENING	9
LANDBRUG	10
KEMIKALIER OG CIRKULÆR ØKONOMI	12
TVÆRFAGLIGT	14
KOMMUNIKATION	14
ORGANISATION	22

ENERGI, BYGNINGER OG SMV'ER

Størstedelen af vores arbejde med energi og transport (i relation til klima – ikke luft) finansieres via Energifonden. Denne besluttede i efteråret 2014 at yde et årligt tilskud til Det Økologiske Råd på 3 mio. kr. pr. år i årene 2015 til og med 2020. Bevillingen skal jf. kontrakten anvendes til projekter inden for hovedindsatsområderne energibesparelser i bygninger samt små- og mellemstore virksomheder (SMV), indsatser på transportområdet og tværgående initiativer på energiområdet.

Arbejdsmetoden for den flerårige rammebevilling skal bl.a. sikre videreførelse af "det lange seje træk" og den katalytiske og involverende brobygningsrolle, som Det Økologiske Råd hidtil har varetaget. Det betyder, at vi i endnu større grad end tidligere skal søge at påvirke aktører, organisationer, myndigheder og politikere aktivt gennem udarbejdelse af debatskabende fagligt stærkt funderede indspil og ved en tæt dialog med og indgåelse i fælles processer og arbejdsgrupper.

KOMMENDE ENERGIFORLIG

Vi holdt et særligt temaarrangement om det kommende energiforlig i forbindelse med Det Økologiske Råds generalforsamling i april 2017.

På mødet gav eksperter fra Energikommissionen, Klimarådet, Aalborg Universitet og Det Økologiske Råd deres anbefalinger til indholdet af en kommende energipolitisk aftale og udvalgte politikere diskuterede, hvad de lagde vægt på.

Regeringens udspil til energiforliget er fortsat ikke kommet. Vi har derfor i efteråret 2017 og primo 2018 arbejdet med at påvirke politikerne til at indgå et ambitiøst og bredt energiforlig og har deltaget aktivt i debatten i medierne.

BYGNINGSREGLEMENT 2020

Vi deltog aktivt i arbejdet med udviklingen af BR2018 og skrivningen af en række af de tilhørende vejledninger gennem Branchepanel for Bygninger. Vi deltager aktivt i arbejdet med en nytænkning af den frivillige Bygningsklasse 2020 og dennes omformning til Lavenergiklasse 2018 bl.a. med nye krav til ressourcer, indlejret energi i materialer, driftsenergi og miljø, ventilation og vinduer, balance mellem energieffektivitet (EE) og vedvarende energi (VE) m.v.

Vi deltog endvidere i følgegruppen for projektet "Grønt roadmap for byggeriet", som med Inno Byg som tovholder og Dansk Byggeri og SBi som drivende kræfter, kørte i 2016 og 2017.

Endelig har vi i 2017 og 2018 deltaget i Advisory Board for arbejdet med et forslag til udvikling af en ny frivillig bæredygtighedsklasse i Bygningsreglementet i regi af SBi finansieret af Rockwool-fonden, og deltager i arbejdet med den faktiske udvikling af samme frivillige bæredygtighedsklasse i regi af Transport-, bygge- og boligstyrelsen.

ENERGIMÆRKNING AF BYGNINGER

Ministeren har taget initiativ til at igangsætte et arbejde for at få gjort energimærkningen af bygninger endnu bedre og reducere antallet af fejl. Vi er med i arbejdsgruppen med fokus på at sikre mest mulig tillid til en velfungerende energimærkningsordning.

ENERGISPAREORDNINGEN

Energiselskabernes energispareordning blev revideret med indgåelse af en ny frivillig aftale mellem regeringen og energiselskaberne primo 2016. Aftalen er imidlertid kommet under pres og forventes afløst af en ny energispareindsats, som formentlig ikke kommer til at ligge hos energiselskaberne.

Vi arbejder aktivt bl.a. i Netværk for Energieffektivisering i Bygninger for at sikre en ambitiøs energieffektiviseringsindsats i Energiforliget, hvis målet om uafhængighed af fossile brændsler i 2050 skal nås mest omkostningseffektivt. Ambitionsniveauet bør være betydeligt højere end kravet på 1,5 % besparelser i slutenergiforbruget om året i EU's Direktiv for Energieffektivitet.

Det skal i denne forbindelse sikres, at der sker omkostningseffektive og additionelle besparelser med henblik på at sikre en omkostningseffektiv omstilling af det danske energisystem fra fossile brændsler til 100 % vedvarende energi i 2050. Vi arbejder derfor for en indsats for energibesparelser både i industri, bygninger og SMV'er.

VARMEPUMPER

Det Økologiske Råd ønsker varmepumper udbredt meget mere. De små, individuelle er velegnede uden for fjernvarmeområderne, mens de store kan anvendes inden for fjernvarmeområderne. Varmepumper spiller godt sammen med den fremtidige situation, hvor dansk el produceres miljømæssigt forsvarligt på vindmøller, solceller og anden VE. Men det går ikke så hurtigt med at få varmepumperne rullet ud.

Regeringen har sammen med en række folketingspartier i 2017 indgået en aftale om lempelser på elvarmeafgiften. Det betyder, at elvarmeafgiften, som i dag er på 40 øre pr. kWh, nedsættes med 15 øre fra 1. maj 2018 og med yderligere 5 øre i 2020 til 20 øre pr. kWh med det formål at få mere el ind i opvarmningen og dermed kunne reducere anvendelsen af fossile brændsler. Dette vil give et væsentligt bidrag til en øget udbredelse af såvel små boligvarmepumper som store varmepumper i fjernvarmen.

Det havde dog været bedre, hvis elvarmeafgiften kun blev nedsat for el til varmepumper, da traditionel elvarme er udtryk for ressourcspild. En generel sænkning vil samtidig medføre forringet incitament til elbesparelser og dermed øget spild af el.

GEOTERMI

Vi arbejder med at fremme anvendelsen af geotermi som varmekilde baseret på undergrundens varme og varmepumper. Her arbejder vi også for, at de kommende -anlæg kan anvendes som sæsonlagre og spidslastlagre og dermed give et markant bidrag til forsyningssikkerheden for både varme og el. Herved kan også en større del den overskudsvarme, der fremkommer om sommeren anvendes.

SOLCELLER

Vi har arbejdet på et forslag til ny organisering af støtten til solceller, hvor den såkaldte nettomålerordning afskaffes, men der til gengæld gives et tilskud pr. produceret energienhed. Støtten skal være højere for solceller på tag end på mark, for at stimulere til, at der bruges mindst muligt (landbrugs-)areal til solceller

Energibesparelser i små- og mellemstore virksomheder (SMV)

Kommunerne er meget vigtige spillere i forbindelse med at få de lokale SMV'er til at fokusere på energieffektivisering. Vi har derfor fortsat arbejdet for, at kommunerne prioriterer dette område og tager SMV'erne med i deres lokale arbejde med at få nedbragt CO₂ udledningen.

Vi har taget initiativ til, at der blev holdt en konference i januar 2018 for ledere og nøglemedarbejdere i kommunerne, lokalpolitikere og erhvervsvirksomheder.

Energistyrelsen, Det Økologiske Råd, Dansk Erhverv, EnergiForum Danmark og KTC (Kommunalteknisk Chefforening) var arrangører af konferencen og Energistyrelsen bevilligede støtte til gennemførelsen.

I forbindelse med konferencen blev der skrevet en række artikler til bl.a. KTC's fagblad Teknik & Miljø. Læs mere om konferencen [her](#)

Det Økologiske Råd havde i november 2017 besøg af en delegation fra Commerce Development Research Institute (CDRI) i Taiwan, som på vegne af økonomiministeriet i Taiwan ønskede at drøfte, hvordan man bedst får SMV til at spare på energien.

GODE RÅD PÅ ECOCOUNCIL.DK

Vi har udbygget vores hjemmeside med konkrete energieffektiviseringsråd til boligejere, erhvervsvirksomheder og kommuner. Her har vi samlet en række gode anbefalinger og energispareråd samt vores forskellige publikationer og notater på området. Vi har desuden anført link til, hvor man kan finde mere viden og inspiration. Læs mere [her](#)

GRØNTELVALG.DK

Denne hjemmeside med klassificering af el-produkter med klimaeffekt er blevet endnu mere populær. Vi oplever at en række nye el-handlere henvender sig til os for at få en dialog om udvikling og markedsføring. Og der kommer flere produkter. Og vi oplever, at ved markedsføringen af de nye produkter, indsættes link til Det Økologiske Råd og Grøntelvalg.dk direkte som en del af el-handlernes markedsføring af produktet. Arlas mælkebønder har besluttet at fra 1.1.2019 skal deres strøm komme fra produkter fra grøntelvalg.dk's Klasse A eller Klasse B. Det har ført til, at klassificeringen af el-produkter til erhverv er blevet kraftigt forbedret. Derfor arbejder vi forsat med at vedligeholde og forbedre hjemmesiden grøntelvalg.dk. Endelig samarbejder vi med Forbrugerombudsmanden, som påtænker at udsende en vejledning om, hvordan man må betegne sine el-produkter.

ENERGISPARERÅDET

Vi er fortsat meget aktive i Energisparerådet, hvor vi var ledende i processen for energisparerådets forslag til indholdet af det kommende energiforlig. Og vi er med i kommende arbejdsgrupper om energieffektivitet og digitalisering.

TAGBOLIGER I KØBENHAVN

Vi har primo 2017 fået bevilling fra Grundejernes Investeringsfond til at igangsætte arbejdet med en inspirationspublikation til fremme af flere tagboliger. Udnyttelse af tagetagen i eksisterende etageejendomme giver både forbedret energisituation og et økonomisk tilskud til energirenovering af den underliggende ejendom. Arbejdet laves af Det Økologiske Råd med sparring fra Dansk Byggeri og en række andre organisationer og developere. Arbejdet er dog gået i stå, da Københavns kommune har ændret sin godkendelsespraksis, så de tidligere så flotte tagboligprojekter ikke mere godkendes. Vi er derfor i samarbejde med en lang række organisationer i gang med at påvirke Københavns kommune til mere innovative godkendelser. Før dette arbejde er gennemført, kan inspirationspublikationen ikke færdigskrives.

EU-SAMARBEJDET – VINTERPAKKEN

EU-politikken har stor betydning for arbejdet med energi, klima og bygninger i Danmark. Derfor har vi stort fokus på, hvad der sker på EU-plan. Vi arbejder bl.a. med EU's "Clean Energy for All Europeans" initiativ – også kaldet "Vinterpakken". Arbejdet er for de fleste udspil vedkommende nået til den endelige forhandlingsfase,

hvor vi søger at supplere de danske MEP's og presse på for ambitiøse danske forhandlingsmandater bl.a. via Folketingets EU-udvalg. Vi har fået en lille ekstrabevilling til dette arbejde fra ECF og har ansat en medarbejder som hovedkraft på denne bevilling. Vi arbejder desuden i god dialog med de involverede danske embedsmænd og med de EU-baserede grønne organisationer.

CONCITO

CONCITO er blevet "revitaliseret", og der er nu god fart på arbejdet i de forskellige arbejdsgrupper igen. Og igen med stor indflydelse og input fra vores side i både bygnings-, energi- og klimagrupperne. Desuden deltager vi ofte i CONCITO's spændende klimadialog møder.

ENERGIFONDENS SUMMERSCHOOL

DØR fik oprindelig ideen til denne Summerschool, som også blev gennemført i 2017. Energifonden har dog gradvist selv taget ejerskab til Summerschool, og vi deltog kun med oplæg m.v. i 2017.

ENERGIAFGIFTER OG OVERSKUDSVARME

Regeringen har udsendt i alt 6 afgifts- og tilskudsanalyser – den seneste i juni 2017. Vi har fulgt og kommenteret analyserne, bl.a. som medlem af Skatteministeriets følgegruppe. En af analyserne omhandler spørgsmålet om udnyttelse af virksomhedernes overskudsvarme. Dansk Fjernvarme vurderer bl.a., at varme, der svarer til 9 procent af den samlede danske produktion af fjernvarme, bliver sendt direkte ud i naturen. Teknisk set er der intet til hinder for, at overskudsvarmen fra virksomhederne bliver brugt til fjernvarme, men desværre er det danske afgiftssystem med til, at varmen i stedet for luner lidt for fuglene og bidrager til den globale opvarmning. Vi vil arbejde for, at det kommende energiforlig vil fjerne de nævnte barrierer.

Vi har desuden deltaget i debatten om udnyttelse af overskudsvarme fra de nye datacentre (især Apple ved Viborg og Facebook ved Odense), hvor der produceres meget store mængder af overskudsvarme.

Vi har generelt søgt at holde debatten om grønne afgifter i kog, selv om de politiske konjunkturer går i retning af at afskaffe stadig flere af disse. Vi har bl.a. i oktober 2017 haft en kronik i Information sammen med bl.a. E.ONs direktør om fremme af grønne afgifter.

BIOENERGI

Vi deltager fortsat i Energistyrelsens følgegruppe om bæredygtig biomasse og i løbende dialog med DONG Energy og Dansk Energi om den danske brancheaftale m.v. Vi deltager også fortsat i 92-gruppens udvalg om bioenergi og i dennes dialog med energiselskaberne, især Ørsted og HOFOR om brug af træpiller m.v. Disse fastholder, at de hvis de skal gå bort fra kul pt. er tvunget til at overgå til biomasse – idet der endnu ikke findes varmepumper der er store nok til at kunne anvendes på centrale kraftvarmeverker. Men vi har fået lydhørhed for, at det er muligt at overgå til en kombination af varmepumper, evt. geotermi, lavere fremløbstemperatur og en langt mindre biomassekedel – som vil være hurtigere afskrevet, hvorfor vi ikke binder os til biomasse i mange år.

Vi deltager løbende i diskussionerne blandt de europæiske NGO'er om bæredygtigheden af fast og flydende biomasse. Vi samarbejder om hurtigst muligt at undgå brug af biomasse, men vi afviser påstanden om at træpiller er værre end kul.

Vi arbejder med biogas som et synergi-virkemiddel, som både kan frembringe vedvarende energi, reducere landbrugets belastning med næringsstoffer, opretholde jordkvalitet og kulstoflagring og medvirke til at etablere fosfor-kredsløb og dermed forebygge udtømmning af fosforressourcerne. Vi gennemførte to velbesøgte

debatmøder under Folkemødet på Bornholm i juni 17, dels om hvorvidt træpiller kan kaldes bæredygtige, dels om synergieffekterne ved produktion og brug af biogas.

Vi deltager fortsat i debatten om biogas, idet tilskuddet hertil er under angreb. Vi påpeger den store synergieffekt, ift. på én gang at producere VE, sænke kvælstofudvaskning og dermed forbedre vandmiljøet, samt sikring af jordkvaliteten via nedmuldning af kulstof. For at fremme produktion og afsætning af opgraderet biogas, kaldet bionaturgas, deltog vi aktivt i en proces faciliteret af Energinet.dk for at fastlægge spilleregler – udsendt i 2017 - for det danske salg af bionaturgas, dvs. biogas der opgraderes og transporteres via naturgasnettet og anvendes typisk til tunge køretøjer.

Vi er sammen med andre NGO'er blevet udelukket fra regeringens nye Bioøkonomipanel, men vi deltager – som eneste NGO – i en undergruppe hertil. Her arbejder vi med at fremme synergi mellem VE-produktion og erstatning af importeret sojaprotein – se også under landbrug.

ENERGIMÆRKNING OG ECODESIGN

Reguleringerne har været særdeles værdifulde for klima, miljø og forbrugerne i EU. Med de eksisterende Ecodesign- og miljømærkekrav til produkter forventer Kommissionen, at der spares 9% af EUs energiforbrug, 7% af CO₂-udledningen, og over 800 mia. kr årligt i sparede omkostninger for forbrugerne i EU i 2020. Besparelsen svarer til ca. 1 % af EU's BNP, og forventes at komme til at udgøre 2,6 % i 2030 på grund af reguleringen. I 2017 fik vi endelig godkendt Kommissionens arbejdsplan for Ecodesign 2016-19. Det betyder at vi efter længere tids stilstand nu får gang i regler for flere produkter og revision af kravene til allerede regulerede produkter. 1. september trådte 2. fase i kraft for reguleringen af støvsugere, der bl.a. betyder at støvsugere med en motor på over 900 w forbydes. Det er et fremragende eksempel på hvordan regulering kan revolutionere et marked, give forbrugerne reelle valgmuligheder, hæve kvaliteten af produktet samt markant sænke energiforbruget. Vi brugte derfor anledningen til at sætte fokus på reguleringen.

Vi søger sammen med europæiske NGO-kolleger i vores Cool-product gruppe at påvirke ny regulering, så vi får så energieffektive produkter som muligt, og prøver samtidig også at sikre en mere effektiv resurse-anvendelse, bl.a. gennem krav til, hvor nemt det er at adskille og genindvinde materialer i produkter.

Nationalt har vi sammen med Forbrugerrådet Tænk, Energistyrelsen, Dansk Erhverv og FEHA¹ et nationalt mål for, at der max. måtte være fejl i mærkningen af 10% af produkterne på markedet. I et samarbejde har der i år været fokus på fejl i mærkningen i internetbutikker. Vi vil sammen med vores samarbejdspartnere arbejde for at få rettet op på mærkningen i butikkerne og holde øje med udviklingen. Sammen med vores samarbejdspartnere i Danmark vil vi være aktive i forhold til at sikre en så gnidningsløs overgang til det nye A-G mærke som muligt.

---

¹ Brancheorganisation for elektriske husholdningsapparater

TRANSPORT

Transportsektoren er den sektor, der har den største CO₂-udledning og samtidig en stigende udledning. Derfor er vores hovedfokus, som miljøorganisation, hurtigt at få nedbragt CO₂-udledningen fra sektoren markant. Samtidig er vi også fokuseret på transportsektorens betydning for menneskers sundhed, energi- og ressourceforbrug og på betydningen for natur og miljøet i byerne.

BILAFGIFTER

Igen i år er der sket en ændring i bilafgifterne i Danmark, og endnu engang har det betydet at der bliver solgt flere biler og tungere biler. Det betyder en yderligere stigning i udledningen fra transporten i Danmark mange år fremover, i en situation hvor det er særligt vigtigt at vi nedbringer CO₂-udledningen udenfor kvotesektoren (ETS). Dette har vi skarpt kritiseret, ligesom vi har kritiseret, at elbiler beskattes på en måde, der forsinker introduktionen af dem i Danmark.

BIOBRÆNDSTOFFER

Kommissionens forslag til revision af Vedvarende Energi Direktivet indeholder også regulering af biobrændstoffer i EU frem mod 2030.

I forbindelse med lovgivningsprocessen, afholdt vi i samarbejde med Energifonden en konference i Bruxelles med henblik på at skabe en faktabaseret dialog mellem aktørerne med henblik på at skabe en hensigtsmæssig bæredygtig regulering. Konferencen var en succes med over 100 tilmeldte og samtidig live-transmission. Forud for konferencen havde vi fået udarbejdet en roadmap af EA Energianalyse, der viser hvad der skal til for at EU leverer 30% reduktion i CO₂-udledning fra vejtransporten.

Vi har arbejdet for at sikre, at reelt bæredygtige avancerede biobrændstoffer fremmes, samtidig med at de mest skadelige biobrændstoffer, som fx palmeolie udfases. Den nye regulering forventes først at falde på plads i 2. kvartal 2018.

Nationalt har vi arbejdet for at fremme rammebetingelserne for biogas og avancerede biobrændstoffer.

BRÆNDSTOFKRAV

Som en del af den 2. vejpakke har Kommissionen fremlagt sit forslag til CO₂-emissionskrav til person- og varebiler frem mod 2030. Forslaget indebærer bl.a. at nye biler skal være 15 % mere brændstoffeffektive i 2025 og 30% i 2030 (i forhold til 2020). Samtidig indeholder det en mekanisme, der skal fremme nul-emissionsbiler som fx elbiler. Kommissionens forslag er alt for uambitiøst og tydeligt influeret af en europæisk bilindustri, der lever i fortiden. Vi arbejder intensivt på at sikre, at den danske regering og vores Europa-parlamentarikere arbejder for ambitiøse justeringer til Kommissionens forslag.

REVISION AF EUS TYPEGODKENDELSEFOR BILER

Det er ikke kun i forbindelse med dieselgate, at bilproducenter svindler. I årevis er afstanden mellem hvor langt en ny bil faktisk kan køre på literen, og hvor langt producenten påstår den kan køre, bare vokset og vokset. Vi er i dag endt i en situation hvor brændstofforbruget er næsten 50 % højere end angivet. Svindlen og den bevidste manipulering af testene har tydeligt vist behovet for en revision af EUs typegodkendelse for biler (TAFR).

I samarbejde med vores europæiske organisation T&E har vi arbejdet for en hurtig overgang til den nye testcyklus WLTP kombineret med en real driving emissions (RDE) test, der skal sikre at vi endegyldigt tager afsked med vildledende anprisninger af bilers brændstoffeffektivitet. Samtidig har vi arbejdet for en strengere

kontrol med de reelt producerede biler, samt en overnational instans til at kontrollere biler på markedet og medlemsstaternes kontrol. Reformen af systemet endte i december med, at Kommissionen fremover selvstændigt skal teste biler og får muligheden for at udstede betydelige administrative bøder, ligesom der fremover skal testes hyppigere. Alt i alt et godt resultat.

ELEKTRIFICERING

Elbiler er den nemmeste måde at få betydelige mængder vedvarende energi ind i transportsektoren, og den eneste måde at opnå betydelige effektiviseringer i energiforbruget. Derfor arbejder vi dels for at fremme elbiler i Danmark, og dels for at få ændret rammebetingelserne i EU. Herunder for at få bindende mål for salg af elbiler ind i Kommissionens forslag til nye CO₂-emissionskrav ligesom vi i forbindelse med andre forslag til EU-regulering prøver at fremme elbiler.

Det drejer sig bl.a. om Energy Performance of Buildings direktivet (EPBD), hvor det lykkedes at få krav ind i forhold til lade-infrastruktur i forbindelse med bygninger. Det drejer sig om Clean Vehicle Directive (CVD), der regulerer miljøkrav i forbindelse med offentligt indkøb af køretøjer, samt om EUs direktiv for vejbeskatning (eurovignetten), hvor vi prøver at få særligt gunstige forhold for nul-emissionskøretøjer ind i reguleringen.

Nationalt arbejder vi konkret for at fremme elektrificering af køretøjer gennem et projekt hvor vi har introduceret 10 plugin-hybridbiler i non-profit delebilsvirksomheden Letsgo's flåde (til de længere ture). Desuden arbejder vi for at sikre at bl.a. beskatning er gunstige for elbiler. Vi arbejder ligeledes for at få introduceret eltaxier i større skala i København.

LASTBILER

Lastbiler har længe undgået CO₂-emissionskrav, men i 2017 stod det klart, at Kommissionen nu vil komme med forslag til regulering af denne type. En vigtig del af forarbejdet har været etableringen af et måleprogram/MRV i EU (Monitoring, Reporting, Verification). Elementerne i MRV'en er afgørende for hvad der efterfølgende kan reguleres. Vi har arbejdet for at sikre størst mulighed åbenhed, således at det fx bliver nemmere for købere af lastbiler at sammenligne de forskellige modeller på et seriøst grundlag eller så det bliver nemmere for NGO'er at afsløre svindel på linie med #dieselgate. Vi har ligeledes arbejdet for, at så mange elementer som muligt medtages, således at EU efterfølgende har det bredest mulige grundlag at regulere på baggrund af. 2. kvartal 2018 kommer Kommissionens forslag til nye CO₂-emissionskrav. Dermed bliver EU et af de sidste økonomiske områder i verden til at indføre en sådan regulering.

FLYTRANSPORT

Flytransport er ansvarlig for en stigende del af CO₂-udledningen i verden. Alligevel sker der forbløffende lidt for at begrænse denne udledning. På denne baggrund har vi dels kritiseret FN's luftfartsorganisation ICAO for ikke at have evnet at løfte sin opgave, ligesom vi har kritiseret den danske regering for at præsentere en luftfartsstrategi, der ikke indeholder ét ord om klima. Vi er af samme grund særdeles skeptiske overfor den planlagte videreudbygning af Københavns Lufthavn., og har offentligt argumenteret for indførelse af passagerafgifter i Danmark på linje med Norge og Sverige.

TRANSPORTVALG OG PLADS I BYERNE

Vores valg af transport betyder meget for CO₂-udledningen, luftkvaliteten og pladsen i byerne. Derfor arbejder vi for at fremme CO₂/luftkvalitets/plads-venlige transportformer: Cyklisme, offentlig transport og delebilisme.

TRANSPORTPOLITISK ARBEJDE GENERELT

Vi deltager løbende i debatten om såvel drivmidler (el, biogas, bioetanol og -diesel, fossile brændsler) som om begrænsning af bilkørsel. Vi har bl.a. sendt et oplæg til vores paraplyorganisation Transport&Environment i Bruxelles om biogas og el til tunge køretøjer. Vi har deltaget i debatten om en fast forbindelse over Kattegat, hvor regeringen nu foreslår en ren vejforbindelse, kun for biler. Vi har indledt samarbejde med Rasmus Prehn, transportordfører for S, samt HK-jernbane, som foreløbig er mundet ud i klumme i Politiken om forbedring af kollektiv trafik.

LUFTFORURENING

VEJTRAFIK

Luftforurening fra vejtrafik er det mest sundhedsskadelig miljøproblem i vores centrale byområder. Vi har sat fokus på de fortsatte udfordringer ved trafikens forurening via dagspressen og på et stort valgmøde op til kommunevalget. Dette har ført til at en række borgmestre nu arbejder målrettet for at reducere trafikens luftforurening i København. Vi har samtidig kritiseret Danmarks svar på EU's Åbningskrivelse, som Kommissionen sendte til Danmark, fordi Danmark forsat ikke opfyldte EU's basale grænseværdi for den skadelige udstødningsgas kvælstofdioxid. Det har ført til, at ministeren er blevet kaldt i samråd for at besvare kritiske spørgsmål, og at der er stillet beslutningsforslag om strammere krav i landets miljøzoner.

På internationalt plan samarbejder vi med EU's store paraply-organisationer: European Environments Bureau og Transport & Environment samt andre NGO'er på at nedbringe luftforureningen. Det Økologiske Råds arbejde med vejtrafik blev finansieret af Europeanævnets Pulje B og en lille bevilling fra Vesterbro Lokaludvalg, men beror i høj grad på frivilligt arbejde.

BRÆNDEFYRING

Luftforureningen fra brændefyring er Danmarks mest sundhedsskadelige og dyreste miljøproblem på landsplan. Men det er samtidig et af de mest oversete miljøproblemer. Vi har arbejdet målrettet for at informere om forureningen via dagspressen og har foreslået en række løsninger. Herunder at forurening fra brændefyring beskattes efter forureningens helbredsskader. Helt i overensstemmelse med "forurenere betaler princippet". Vi har tidligere fremsat et konkret forslag til afgift på brændefyring. De Økonomiske Råd (Vismændene) betegnede i deres årsrapport fra 2016 vores afgiftsmodel som den økonomisk optimale regulering af brændefyring og vurderede, at den ville spare 300-400 for tidlige dødsfald årligt og give en samfundsøkonomisk gevinst på flere mia. kr årligt. Skatteministeriet anbefalede ligeledes beskatningsmodellen. Som resultat af vores aktiviteter ønsker et flertal af politikere i København at få nedbragt forureningen fra brændefyring.

Vi har holdt en lang række oplæg om forurening fra brændefyring med stigende fokus på indeklimaforurening fra brændeovne. Som led i vores internationale arbejde med brændefyring har vi målt forurening fra brændefyring og holdt oplæg i en række medlemsstater. Vi fik en poster accepteret om beskatning af forurening fra brændefyring på den store nano-partikel konference i Zürich.

På det internationale plan samarbejder vi med EU's paraplyorganisation: European Environments Bureau og NGO'er i 11 medlemsstater. Det Økologiske Råds arbejde med forurening fra brændefyring blev finansieret af LIFE-projektet: Clean Heat og et mindre bidrag fra Brønshøj-Husum Lokaludvalg.

SKIBSTRAFIK

Den skadelige luftforurening og udslippet af CO2 fra skibsfart skal reguleres meget mere ambitiøst end i dag, og der er behov for at forbyde tung bunkerolie i Arktis som første skridt for at reducere udslippet af sodpartikler og reducere risikoen for spild af bunkerolie i den følsomme arktiske natur. Ligeledes skal kontrollen strammes, så den eksisterende miljøregulering overholdes. Sammen med Danmarks Rederiforening har vi arbejdet målrettet for at indfri disse ambitioner ved at samarbejde om internationale konferencer bl.a. på hotel Clarion i Københavns Lufthavn, Europaparlamentet og i FN's søfartsorganisation IMO.

Ligeledes organiserede vi en stor sideevent om CO2-reduktioner fra skibsfart til klimatopmødet i Bonn.

Endelig har vi foretaget en række målinger at luftforureningen fra krydstogtskibe på Østerbro. Resultatet er, at forureningen fra skibsfart og løsninger nu i endnu højere grad drøftes både på internationalt, nationalt og kommunalt niveau.

Afslutningsvis har vi opdateret vores skibshæfte på dansk og engelsk. Dette offentliggøres i foråret 2018. Det Økologiske Råds arbejde med forurening fra skibstrafik blev finansieret af European Climate Foundation, Climate Works Foundation, Den Danske Maritime Fond og en mindre bevilling fra Østerbro Lokaludvalg.

LANDBRUG

Landbrugsområdet har været helt i knæ i foråret 2017, hvor bevillingerne slap op i nogle måneder. Men heldigvis er der nu kommet bevilling til flere projekter på området. Det er meget positivt, at projekterne for de næste par år spiller rigtig godt fagligt og tematisk sammen, så der kan komme en god sammenhæng og synergi i vores landbrugsarbejde. Men det er fortsat en stor udfordring at skaffe nye projekter om landbrug til erstatning af de aktuelle.

I Det Økologiske Råds strategipapir er målsætningen på landbrugsområdet 'at fastholde og udbygge den faglige position som central aktør på landbrugsområdet. Vi stræber efter at landbrugsområdet kommer til at rumme finansiering til mere end 1/1 AC-stilling, gerne 2, fordelt på 2-3 fagpersoner i sekretariatet.' Vi erkender, at ambitionerne her er sat meget højt, og der forestår et stort arbejde for at sikre landbrugsområdet som et vigtigt fagområde i Det Økologiske Råd.

FREMTIDENS LANDBRUG – FOSFOR

Velux-Fonden bevilgede i sommeren 2017 en 2-årig forlængelse af Fremtidens Landbrug-projektet. Arbejdsformen er den samme som i det tidligere projekt, et forskningsbaseret samarbejde mellem NGO'er og forskere med henblik på at finde tværfaglige og holistiske løsninger og handlingsforslag. Fosforproblematikken er i fokus, men igen sættes det i relation til klima, vandmiljø og natur samt indtjeningsmuligheder for landmændene med henblik på at finde muligheder for udnyttelse af synergier og sammenhængende løsninger. Projektet angriber fosforproblematikken hele vejen rundt: Hovedtemaet er, om det er muligt at udfase de enorme input af fosfor via soja og mineralsk gødning, ved at tænke i en bedre udnyttelse og recirkulering af fosfor.

ORGANISK AFFALDKØD TIL BIOGAS I FREDERICIA

Fredericia Kommune og Fredericia Spildevand og Energi (FRSE) har inviteret Ålborg universitet, Syddansk universitet og Det Økologiske Råd med i et EU Regionalfonds-projekt, som har til hensigt at finde optimale løsninger til håndtering af kommunens organiske affald. Det Økologiske Råds rolle er at undersøge landbrugets præferencer ift. modtagelse af organisk affald. FRSE vil undersøge muligheden for opstilling af et tredje rådnetårn til biogas og muligheden for afsætning af gødning til økologisk Jordbrug. Men ud fra en overordnet energi- og ressourcemæssig betragtning kan en samgasning med gylle være at foretrække. Spørgsmålet er, dels om der er et potentiale for afsætning af færdig gødning fra FRSE, dels om der er potentiale for et økologisk biogasanlæg i nærområdet. Desuden skal Det Økologiske Råd bidrage med en undersøgelse af krav til eller miljømærkning af pulp eller gødning baseret på [KØDKildesorteret organisk affald](#).

LANDBRUG OG KLIMA

Gennem de sidste 1½ år har Det Økologiske Råd været med i et firkløversamarbejde med WWF, Greenpeace og Danmarks Naturfredningsforening om en afklaring af de grønne organisationers anbefalinger til hvorledes landbruget bedst muligt bidrager til en reduktion af klimagasemissionerne. En privat donation har muliggjort, at Det Økologiske Råd har kunnet spille en central rolle i dette udredningsarbejde. Organisationerne har sammen spillet ind med en kronik i Jyllandsposten, og efter påske 2018 er anbefalingerne sendt til Miljø- og Fødevarerudvalget, til Energi-, Forsynings- og Klimaudvalget samt til de berørte ministre, forud for færdigbehandlingen af regeringens nye energi- og klimaplaner.

ALTERNATIVT PROTEINFODER

Produktion af alternativt proteinfoder til husdyr, bl.a. ved udvinding af protein fra græs, er fortsat et centralt tema. Der er store perspektiver i at dyrke mere græs: Flerårige afgrøder giver lavere udvaskning af kvælstof og bedre jordkvalitet, samtidig med at man ved bioraffinering kan fremstille protein, som kan erstatte importeret soja fra Sydamerika, og dermed bidrage til at reducere de store input til fosfor-kredsløbet. Tilsvarende kan man lave proteinholdigt foder af tang eller insekter. Nogle tang-arter indeholder særlige stoffer, som virker sygdomsforebyggende og derfor kan medvirke til at sænke forbruget af antibiotika og zink i landbruget.

Det Økologiske Råd anbefalede, at der blev afsat midler til et pilotanlæg til bioraffinering af græs i sammenhæng med PSO-forliget – hvilket også skete. Vi har deltaget i følgegruppen til Århus Universitets Limfjordsprojekt, og er igen med på konsulentbasis i en arbejdsgruppe under det nye Bioøkonomipanel, se ovenfor. Vi søger også at fremme, at CAP'en og landbrugsstøttemidlerne bidrager til udviklingsarbejdet.

LANDDISTRIKTSPROGRAMMET OG EN NY REFORM AF CAP

I november 2017 kom EU-Kommissionen med deres første udspil til den ny reform af EU's landbrugspolitik ([CAP](#)), som skal træde i kraft fra 2021. Det Økologiske Råd anerkendte, at CAP'en går væk fra en 'one size fits all'-tilgang og i stedet vælger en mere målrettet tilgang, hvor landene kan udforme mere effektive landbrugspolitikker efter lokale forhold, og hvor klima og miljø skal spille en mere central rolle. Men samtidig er det også en risikabel vej, fordi vi mangler et nyt system for monitorering, kontrol og målopfyldelse, som kan garantere at opfyldelse af målsætningerne ikke falder til jorden. Der er reelt fare for, at resultatet blot bliver en renationalisering af landbrugspolitikken, hvor EU mister sin rolle som garant ift. at miljømålene forbliver en integreret del af politikken.

Det Økologiske Råd har gode muligheder for at spille med i processen og debatten om den nye reform. CAP-reformen er et tema i Velux-bevillingen, og EU-nævnet bidrager også til det kommende arbejde med dette tema. Vi planlægger bl.a. afholdelse af konferencer, bl.a. med involvering af kandidater til EU-parlaments-valget i 2019, samt udgivelse af et hæfte og et Global Økologi-temanummer med anbefalinger. Det Økologiske Råd er fortsat

medlem af EEB's landbrugsgruppe, hvor vi henter gode informationer og bidrager til koordinering af NGO'ernes indsatser.

PESTICIDER

Vi deltager løbende i debatten om pesticider i Danmark og i EU. Vi har bl.a. kommenteret forhandlingerne i Folketinget om revision af pesticidstrategien, herunder en *resistens-handlingsplan*, hvor vi har arbejdet for at få indarbejdet obligatoriske krav til forebyggelse og reduktion af sprøjtning. Vi har deltaget i debatten om forlængelse af EU-godkendelsen af glyphosat (aktivstof i Round-up). Vi har særligt sat fokus på miljøeffekterne – hvor der ellers har været mest fokus på sundhedseffekt på mennesker (kræft). Sagen endte med en delvis sejr til bl.a. de europæiske NGO'er, idet EU kun gav en forlængelse på 5 år – mens Kommissionen først foreslog 15 år. Nu presser vi på for at der skal udvikles alternativer, så stoffet faktisk kan udfases efter de 5 år.

GENERELT LANDBRUGSPOLITISK ARBEJDE

Vi tilstræber fortsat at være en aktiv spiller i den generelle landbrugspolitiske debat og udvikling. Gennem året har vi bl.a.:

- Deltaget i Arla-konference og jordkvalitet og klima
- Holdt møder med Klimarådet og Biogasbranchen
- Kommenteret Det Miljøøkonomiske Råds udspil om sammenhæng mellem landbrugets reduktion af klimagasudledningen og arbejdet med vandplaner og reduktion af ammoniakudslip.
- Diverse oplæg, bl.a. på HTX Næstved og EUX på Hillerød Handelsskole, samt møder med diverse grupper af studerende om landbrug
- Medlem af bestyrelsen for Promilleafgifts- og Produktionsafgiftsfonden for Frugt og Grønt
- Indledt dialog med den fødevarerpolitiske tænketank Frej, hvor vi er indtrådt i Advisory Board
- Medlem af samarbejde mellem grønne NGO'er i Det Grønne kontaktudvalg, som bl.a. diskuterer forholdet mellem landbrug og natur.

KEMIKALIER OG CIRKULÆR ØKONOMI

I det forgangne år har kemikaliearbejdet hovedsageligt været fokuseret på i) en politisk indsats ift. plastikforurening (projekt Plastfrit Hav), ii) oplysning til danskere om EU's kemikaliepolitik iii) samarbejde med progressive virksomheder og brancher om forbedring af EU's kemikaliepolitik samt iv) cirkulær økonomi med særligt fokus på mere reparation og genbrug. Desuden ligger der en stor indsats på det tværgående projekt 'Indeklimaet i småbørnsinstitutioner' (se senere).

EN POLITISK INDSATS IFT. PLASTIKFORURENING

Projekt Plastfrit Hav udfører vi i samarbejde med Plastindustrien (brancheorganisation for plastvirksomheder i Danmark) og miljøorganisationen Plastic Change. Vores andel omfatter primært en politisk indsats med det formål, at plastikforbruget og -forureningen skal nedsættes. Vi har bl.a. haft en koncentreret indsats omkring et forbud mod mikroplastik i kosmetik og plejeprodukter. Vi deltager desuden i styregruppen, hvor vi er medvirkende til, at arbejdet hele tiden spiller ind i den politiske dagsorden.

Folketinget behandlede i 2017 et detaljeret beslutningsforslag fra oppositionen, mod plastikforurening (beretning afgivet i september). Vi lavede indspil i debatten. EU fremlagde den første plaststrategi, der nogen sinde er udgivet, i januar 2018. Siden har vi arbejdet intenst med input den danske strategi, som er lovet i kølvandet på EU's. Dette arbejde omfatter et katalog med input til de danske politikere, hvor vi i fællesskab med Danmarks Naturfredningsforening og Plastic Change lægger op til konkrete politiske indsatsområder. Kataloget kan findes [her](#). Dette katalog er fulgt op af endnu et fælles politisk papir, som også Plastindustrien er med i. Der er mange

indsatser vi er enige om, hvilket giver et stærkt politisk indspark. Dette dokument kan findes [her](#). Den politiske indsats har bl.a. medført invitationer fra specifikke politikere samt fremlæggelse af vores holdninger til et møde i Miljø- og Fødevareudvalget.

Desuden har vi afsluttet den underskriftindsamling vi startede, om et EU-forbud mod mikroplastik i kosmetik og plejeprodukter. For at give underskrifterne mest mulig værdi har vi fået udarbejdet et kunstværk der symboliserer hvordan vores klode bliver mere og mere belastet af plastikforureningen. Dette vil senere blive udstillet i en spændende sammenhæng, som vi først senere på året kan løfte sløret for.

OPLYSNING TIL DANSKERE OM EU'S KEMIKALIEPOLITIK OG CIRKULÆR ØKONOMI

Vi har løbende oplyst om EU-arbejdet med cirkulær økonomi såvel i skrevne og elektroniske medier som via vores hjemmeside og de sociale medier – særligt Facebook og Twitter. Dette tæller både kronikker og debatindlæg såvel som artikler hvor vi har udtalt os til citat.

Der blev desuden gennemført events på Folkemødet 2017 med fokus på plastik og et EU-forbud mod mikroplastik i kosmetik og plejeprodukter.

Undervisningsmaterialet 'EU og jagten på kemikalierne' blev færdiggjort og lanceret i december 2017. Dette undervisningsmateriale er gratis og er bl.a. tilgængeligt via Forlaget Columbus' hjemmeside, som henvender sig til samfundsfaglærere i gymnasieskolen.

FORBEDRING AF EU'S KEMIKALIEPOLITIK

Vi har fortsat arbejdet med at følge og påvirke EU's kemikaliepolitik REACH. I juni gennemførte vi, i samarbejde med Plastindustrien, COOP og Rockwool et arrangement i Europahuset med fokus på skadelige stoffer i importerede produkter fra ikke-EU-lande. REACH har et smuthul i reglerne, som giver producenter udenfor EU mulighed for at bruge kemikalier, der er forbudt i EU, i deres produktion. Dette skaber ulige konkurrenceforhold og truer både miljø og folkesundhed når der kommer produkter ind over EU's ydre grænser, som indeholder stoffer, der ikke er tilladt at bruge i produkter fremstillet i EU. På mødet var der oplæg fra Henrik Søren Larsen, Kontorchef i Miljøstyrelsen, Christina Busk, Miljøpolitisk chef i Plastindustrien, Claus Jørgensen, Projektchef i Forbrugerrådet Tænk Kemi, Karin Klitgaard, Miljøpolitisk chef i Dansk Industri og sekretariatsleder Christian Ege. Mødet blev en stor succes og kunne melde fuldt hus.

KEMIKALIER I DANMARK

Vi er fortsat repræsenteret i centrale udvalg under Miljøstyrelsen – bl.a. "Kemi i kredsløb" om substitution af farlige stoffer. Desuden har vi afgivet en lang række høringssvar til Miljøstyrelsen og Specialudvalget for Miljø, især takket være en frivillig ekspert.

CIRKULÆR ØKONOMI MED FOKUS PÅ REPARATION OG GENBRUG

Vi viderefører et arbejde vi har lavet gennem 3 år om fremme af reparation – tidligere med støtte fra den Grønne Ildsjælepulje. Sidst i 2017 fik vi tilsagn fra Nordisk Ministerråd om støtte til et nyt projekt, som udføres i samarbejde med de nordiske partnere Naturskyddsforeningen (Sverige), Naturvernforbundet (Norge) og Suomen Luonnonsuojeluliitto (Finland). Vi har påbegyndt arbejdet med at udvikle forslag til, hvordan EU's produktlovgivning, f.eks. RoHS- og Ecodesign-direktiverne, kan fremme – eller i hvert fald ikke hæmme – reparation. RoHS-direktivet fastlægger regler for begrænsning af anvendelsen af visse farlige stoffer i elektrisk og elektroniske udstyr, mens Ecodesign direktivet sætter krav til produkters energieffektivitet samt andre miljøforhold, når de bringes på markedet i EU. Der er allerede en EU-proces i gang omkring Ecodesign-direktivet, hvilket vi er involveret i. Desuden arbejder vi med at påvise, hvordan reparation og genbrug i de fire nordiske lande kan fremmes ved hjælp af grønne skatteomlægninger, dvs. højere afgifter på fossile og udtømmelige ressourcer samt lavere skat på arbejds løn når der udføres reparationer.

TVÆRFAGLIGT

INDEKLIMA I SMÅBØRNSINSTITUTIONER

I 2017 opstartede Det Økologiske Råd et nyt projekt om børns indeklima; indeklima i småbørnsinstitutioner. Dette er en fortsættelse og udvidelse af det projekt om indeklima i børneværelser, som vi afsluttede i 2016.

Projektet ledes af Det Økologiske Råd og udføres i samarbejde med Rockwool, Velux, Veltex, Københavns Universitet og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. På baggrund af resultaterne fra børneværelsesprojektet, som i mange tilfælde viste udfordringer i børns indeklima, igangsatte vi institutionsprojektet. Vi danskere opholder os inden døre 80-90 % af tiden, og de fleste børn mellem 0 og 6 år bruger mange timer i institution hver dag. Derfor kan dette indeklima også have stor betydning for børnenes velvære og udvikling. Flere parametre i indeklimaet kan påvirke deres sundhed. Vi måler på kemikalieniveauet af ftalater og flammehæmmere, CO₂, fugt, temperaturudsving, ultrafine partikler, radon, lysforhold og lydforhold i de 20 medvirkende institutioner, som er fordelt over fire danske kommuner. Der vil blive målt januar til april 2018, da det er i vintersæsonen der typisk er flest indeklimaproblemer, pga. færre udluftninger.

Realdania har givet støtte til både dette og det forrige projekt om indeklima, som en del af en generel indsats for at styrke kampen mod dårligt indeklima for børn. Projektet løber i hele 2018 og vil ende ud i en række konkrete anbefalinger til de medvirkende institutioner, samt en projektrapport med generelle konklusioner for institutionernes indeklimaforhold og gode råd til kommuner og andre fagfolk der har indflydelse på, hvordan bygningerne er indrettet og bruges.

Projektbeskrivelse for institutionsprojektet findes [her](#). Projektrapport og andre materialer fra børneværelsesprojektet findes [her](#).

BÆREDYGTIGE BYER

I starten af 2018 er vi kommet med på et projekt om bæredygtige byer – "One planet living", ledet af den britiske grønne tænketank Bioregional og finansieret af KR-Foundation (den internationale Velux-fond). Byer i 4 lande skal binde sig til at gennemføre en strategi for bæredygtig udvikling, hvor også virksomheder og uddannelsesinstitutioner inden for kommunen skal medvirke. Vi har fået Helsingør med som dansk by. Herudover deltager Oxford, UK, Durban, Sydafrika og Saanich, Canada.

KOMMUNIKATION

Gennem 2017 har vi fortsat arbejdet målrettet med at gennemføre elementerne af Det Økologiske Råds kommunikationsplan fra 2016. Vi har fokuseret på implementering af vores mærkesager for hvert enkelt fagområde, både på vores egne mediekkanaler (hjemmeside, sociale medier, nyhedsbrev) og i pressen.

Vi har fortsat arbejdet for at forbedre vores kommunikative indsats på forskellige medier, og beskriver i det følgende vores gennemslagskraft og udviklingen på de forskellige medier.

Bestyrelsens nye strategi betyder at kommunikationsplanen fra 2015 skal revideres i løbet af 2018.

MEDIEOMTALE

Pressemeddelelser er et fast element i den løbende kommunikation. Alle pressemeddelelser udsendes til relevante presselister og lægges derudover på hjemmesiden som en artikel. I nogle tilfælde bliver pressemeddelelserne fulgt op af et telefonopkald til udvalgte journalister. Desuden bliver pressemeddelelserne ofte versioneret således, at de kan formidles via et eller flere af vores sociale medier – Twitter, LinkedIn og Facebook.

Fagmedarbejderne yder selv en stor indsats for at formidle deres stof, og da de har opbygget en høj grad af troværdighed i forhold til medierne, bliver de ofte brugt som kilder – også i sammenhænge, hvor vi ikke selv har taget initiativet.

Medieovervågningen for "Det Økologiske Råd" via Infomedia viser, at DØR i 2017 blev omtalt i 1.186 artikler. Tallet vidner stadigvæk om god gennemslagskraft, selvom antallet af omtaler i de traditionelle medier er faldet i forhold til 2016. Faldet skyldes formentlig en kombination af færre projekter i Det Økologiske Råd og deraf færre timer til pressearbejdet. Desuden har vi i 2017 valgt at fokusere mere på at kommunikere vores budskaber via vores sociale medier, da det i kommunikationsplanen fra 2016 blev besluttet, at vi som organisation skulle gøre vores budskaber lettere tilgængelige for den brede offentlighed, som ikke kender os særlig godt.

Flere og flere bruger web-baserede medier til at holde sig orienterede – både privat og arbejdsmæssigt. Eksempelvis har Det Økologiske Råd godt 900 medlemmer, mens der er knap 8.000 personer, som følger os på Facebook. Derfor forsøger vi i højere grad at møde vores målgrupper og potentielle medlemmer der, hvor de er.

Langt de fleste omtaler foregår via webmedier med 792 hits mens regionale/lokale medier står for 134 og landsdækkende medier for 91.

Kigger vi på de enkelte medier, så ser det således ud:

Altinget.dk står for 118 artikler

Interesseorganisationers medier står for 77 artikler

Politiken og politiken.dk er stærkt repræsenteret med hhv. 28 og 20, altså i alt 48 artikler.

JP og jp.dk 19 og 21, i alt 40 omtaler.

Information og information.dk har hhv. 18 og 14, i alt 32 omtaler.

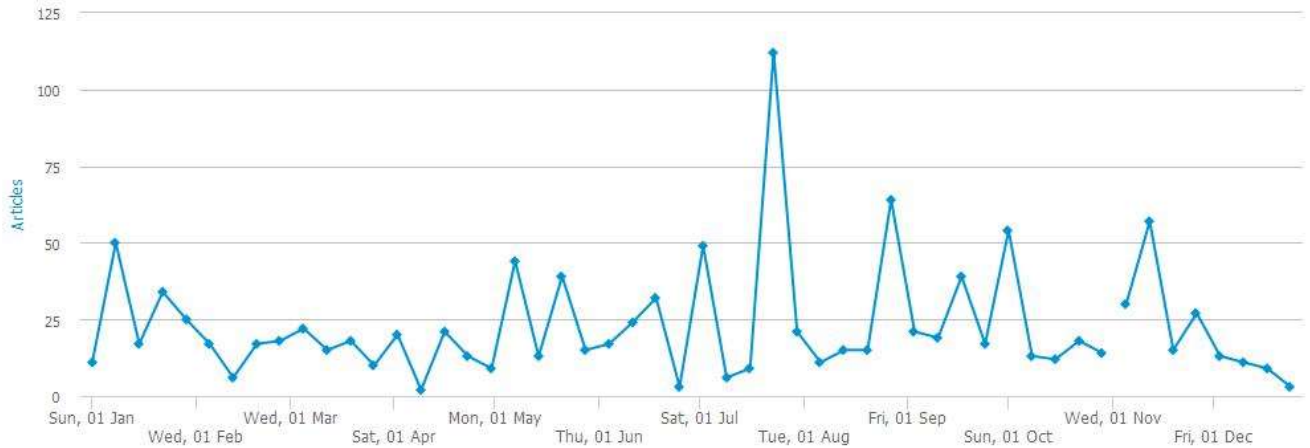
Ritzaus Bureau 26 omtaler, **Ingeniøren** 19 omtaler og **Sjællandske.dk** 18.

Fagmedarbejdernes medvirken i TV og radioindslag er ikke medtalt i denne oversigt.

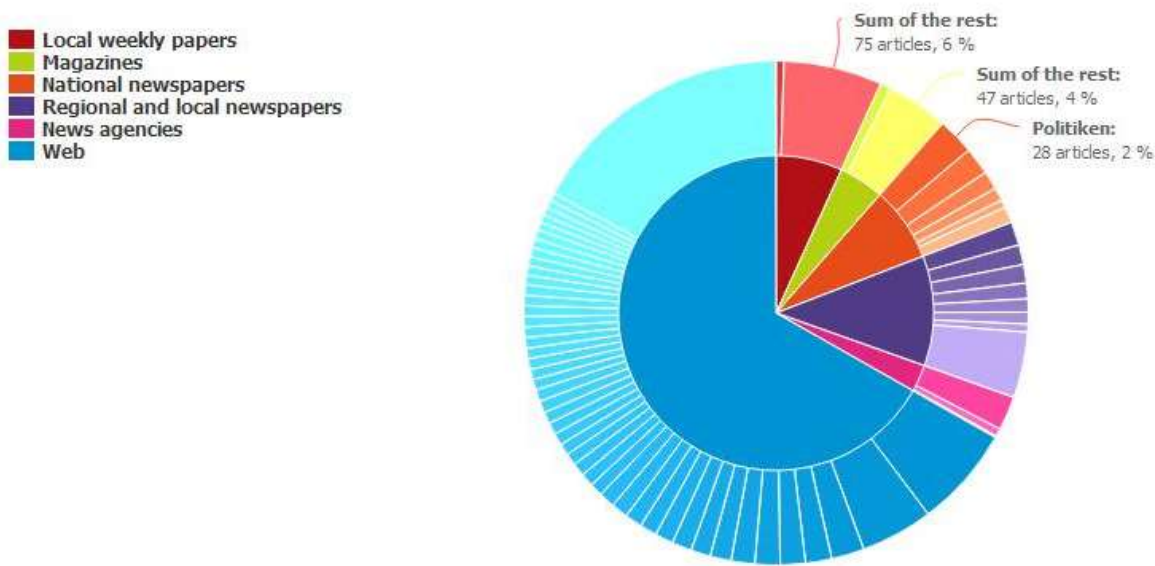
Medieindsatsen fordeler sig således:

Nogle af de presseindsatser, der har givet stor omtaler er:

'Brændefyring er sundhedsskadeligt', 'Brændeovne belaster mere end biltrafik' og 'Forslag til taxalov tillader gamle og osende biler' samt vores kommentar til 'oppositionen vil genindføre afgifter på PVC og ftalater.

At Altinget er det medie, som har bragt vores budskaber oftest, stemmer fint overens med de faglige målgrupper, vi gerne vil nå ud til.

DIGITALE PLATFORME

Igennem det seneste år har vi fortsat arbejdet på at udvikle og forbedre kommunikationen i forhold til vores digitale platforme. Vores mest benyttede digitale platforme er fortsat hjemmesiden (Ecocouncil.dk), Facebook (FB), Twitter og nyhedsbrevet. Derudover har vi en række mindre hjemmesider, ligesom vi også bruger LinkedIn og Google+.

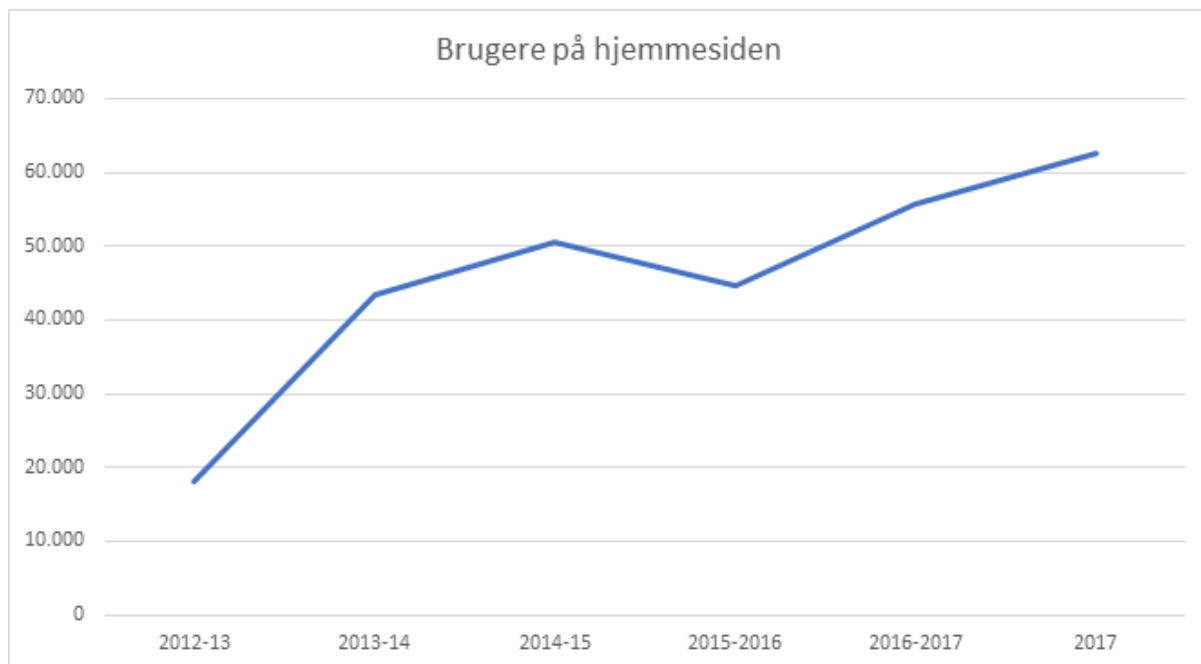
Vi producerer fortsat små filmklip, som bruges i både pressearbejde, på sociale medier og på vores hjemmeside. Flere og flere mennesker vælger nemlig videoklip frem for tekst, når de skal finde information eller hjælp vedr. en given problemstilling på nettet.

I perioden 2016 til 2017 har der været en fremgang på alle platforme, særligt Twitter, Facebook og hjemmesiden. Nedenfor ses udviklingen i antal følgere.

Årstal	Ecocouncil.dk	FB	Twitter	Nyhedsbrev	LinkedIn
2012	17.993	361	80	1.066	-
2013	43.530	739	440	1.175	272
2014	50.555	3.340	934	1.452	445
2015	44.702	5.068	1.727	1.546	741
2016	55.822	7171	2514	1716	986
2017	62.717	7959	2897	1773	1152
Fremgang 2016-17	6.895	788	383	57	166
%-ændring 2016-17	12 %	11%	15%	3%	17%

ECOCOUNCIL.DK

Hjemmesiden har igennem de senere år været i jævn fremgang, hvad angår antallet af brugere. Igennem det seneste år har vi arbejdet på at optimere den eksisterende hjemmeside, samtidig med at vi har arbejdet på at udvikle en ny hjemmeside, der forventes offentliggjort i løbet af 1. halvår 2018. Der har særligt været fokus på en visuel modernisering, brugervenlighed, samt en automatisering af flere funktioner, der skal gøre det nemmere at drifte hjemmesiden. Samtidig er den lavet til at understøtte nye medlemstiltag.

FACEBOOK

På Facebook har vi igen i år haft fremgang i antallet, der følger os, på 11 %.

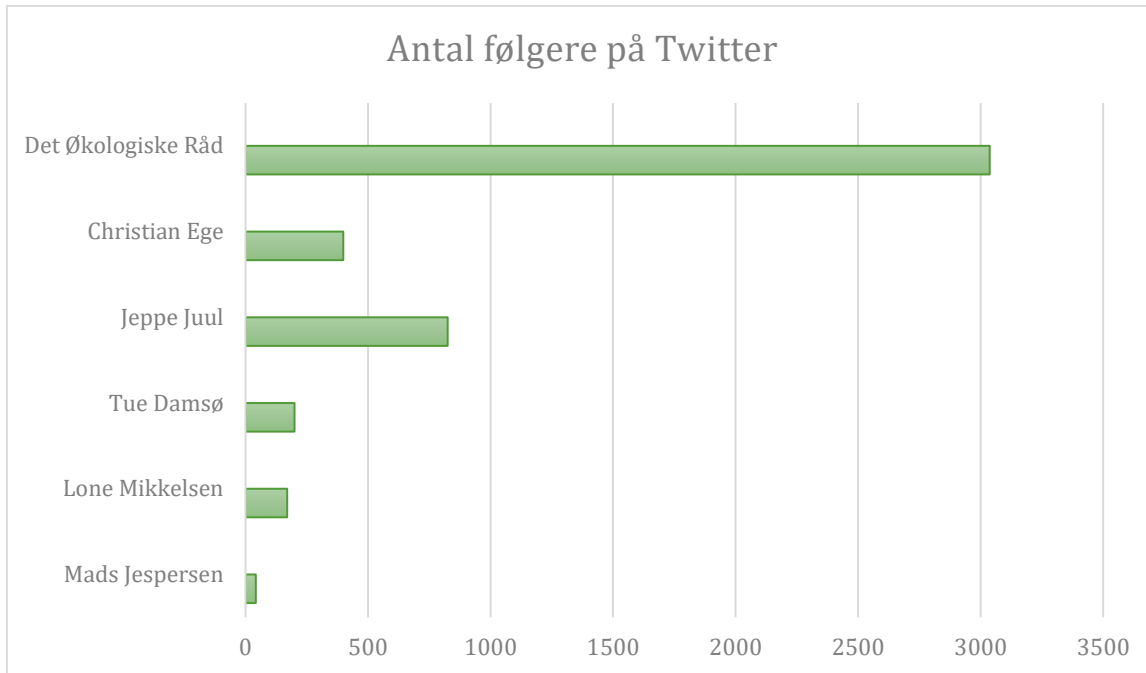
Dette er et medie som vi fortsat ser et stort potentiale i, og som typisk rammer en anden målgruppe end vores øvrige medier. Ud over almindelig tilgang af følgere skyldes fremgangen sandsynligvis også, at vi laver stadig flere opslag, hvor vi målretter både det sproglige og visuelle indhold til målgruppen. Vi har generelt et godt reach på vores opslag og god respons i form af likes og delinger. Der er mindst to opslag om ugen på siden, og Facebook er det medie, som langt de fleste af vores følgere på vores sociale medier følger os på.

TWITTER

Antallet af følgere er det sidste år steget med 15 %, så vi har 2.897 følgere pr. 31. december 2017. Vores følgere inkluderer journalister, politikere, NGO-kolleger, ildsjæle og erhvervsliv.

Vi bruger Twitter til at dele pressemeddelelser og artikler samt markedsføre vores arrangementer. Twitter anvendes ligeledes til at præsentere fakta og data i aktuelle debatter evt. med henvisning til tidligere udgivelser samt markere vores holdninger i politiske debatter. På den måde kan vi reagere hurtigere og udøve interessevaretagelse, mens debatten kører.

Fire fagmedarbejdere bruger også Twitter til deres faglige kommunikation, og inkluderer vi fagmedarbejdernes følgere, når vi i alt op på 4.532 følgere på tværs af organisationen.

Eksempler på Tweets:

NYHEDSBREV

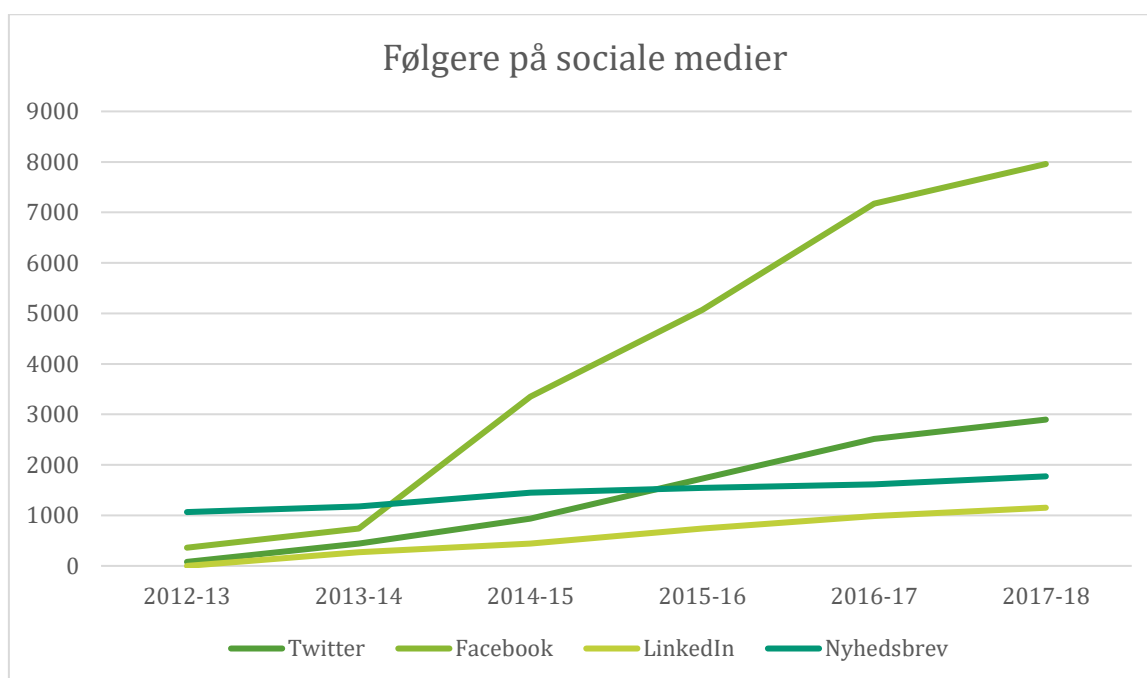
2017 har været et udmærket år for vores nyhedsbrev, som i slutningen af året blev forkortet en del, men sat op i antallet af udgivelser – således at det nu udkommer to gange om måneden, men med færre artikler pr. udgivelse. Antallet af abonnenter er det seneste år steget med 3 % fra 1716 til 1.773.

I slutningen 2017 begyndte vi forberedelserne til en nyhedsbrevsundersøgelse, som bliver sat i gang i første halvdel af 2018. Vi vil gerne lære vores læsere bedre at kende, så vi fremadrettet kan prioritere rækkefølgen af artiklerne i forhold til læsernes interesser.

Reelt vil artiklernes placering i nyhedsbrevet afhænge af abonnentens interesse. Målet er at opnå en endnu bedre dialog med vores læsere, hvilket på sigt forhåbentligt også vil give endnu flere lyst til at abonnere.

LINKEDIN

I 2017-18 har vi i endnu højere grad end tidligere benyttet LinkedIn til at formidle faglige budskaber. Det drejer sig om opslag vedr. vores publikationer, artikler af medarbejderne eller invitationerne til forskellige arrangementer. Antallet af følgere på LinkedIn er steget fra 986 til 1152, hvilket er en stigning på 17 pct. Det er vores forventning, at denne vækst vil fortsætte i resten af 2018.

MEDLEMSKommunikation

Som en del af implementeringen af kommunikationsplanen har vi i 2017 opprioriteret den direkte kommunikation til vores medlemmer. Det foregår via såkaldte medlemsmail, hvori vi informerer om de muligheder og fordele medlemmerne har, samt inviterer til arrangementer og lign. I 2017 er der blevet sendt 5 medlemsmail i alt.

GLOBAL ØKOLOGI

I efteråret 2016 blev det besluttet at halvere antallet af udgivelser fra fire til to numre om året og samtidig knytte en ny redaktør til magasinet. Den anledning greb vi til at gentænke magasinet. Der blev afholdt møder med sekretariat og frivillige skribenter samt bestyrelse med oplæg og ideudvikling – sideløbende med, at den grafiske designer og redaktøren arbejdede på at udvikle udtryk og form.

Antallet af sider er 24. Papiret er tykkere og giver et mere bæredygtigt look. Vi går efter kvalitet frem for kvantitet. Magasinet dykker ned i emner inden for klima og miljø – i form af reportager, baggrundsartikler, analyser, portrætter og kommentarer. Og knytter sekretariatet tættere på magasinet og dermed vores medlemmer. Vi bringe analyser og kommentarer fra fagmedarbejdere og bokse med DØR-fuglens logo, der beskriver hvad DØR arbejder med.

Magasinet skal fange folk, både med forsiden og bagsiden opad, med gode indledninger, vinklede artikler og let forståeligt sprog. Samtidig arbejder vi for at levere historier, der bæres frem af billeder og illustrationer. Global Økologi bringer både historier med globalt og europæisk perspektiv, men besøger også landmanden på Fyn, taler med fiskerne på vestkysten og interviewer en grøn frisør på Nørrebro i København.

Ud over fagmedarbejdernes input med analyser har tidligere TV-vært Jesper Theilgaard og klimarådmænd Peter Birch Sørensen leveret kommentarer. Og så har en række frivillige skrevet artikler og hjulpet med idéer, research og feedback. I det kommende år vil der muligvis være overskud til igen at holde brainstorm/redaktionsmøder og efterkritik, hvor vi samler frivillige skribenter og folk fra sekretariatet.

Sommernummeret satte blandt andet fokus på plastikforureningen i det danske hav, og vinternummeret granskede den grønne frisørbranche og besøgte landmænd, der har taget klimaudfordringen til sig.

Efter hver udgivelse udvælges vi et antal historier, som vi i samarbejde med kommunikationsmedarbejderen og webredaktøren bringer på hjemmesiden, Facebook og LinkedIn, og historierne har vist sig at have et fint reach med likes og delinger. På vinternummerets bagside bragte vi en kommentar om en fransk dokumentar (Trusler mod hjernen). Da filmen blev vist på DR K i marts 2018, og vi reklamerede for den på Facebook, gav det 100 delinger og nåede over 14.000 eksponeringer. Det tætte samarbejde mellem de forskellige folk i kommunikationsgruppen giver altså god mening.

I vinternummeret indgik vi en aftale med klimaredaktøren fra Globalnyt.dk om et par biodiversitetsartikler, som vi bragte i begge vores medier. Den ene artikel skrev klimaredaktøren, den anden skrev et par frivillige hos Global Økologi. På den måde når vi og vores skribenter bredere ud med historierne. Vores erfaring med dette har også vist, at et sådant samarbejde kræver god timing med udgivelserne, så medlemmerne får historierne med posten på samme tid og gerne før, at andre kan læse dem på nettet.

Efter de to udgivelser bragte og delte medier, ngo'er og interviewpersoner historier og magasinet på hjemmesider og sociale medier. Det drejer sig blandt andet om MagasinetEuropa.dk, Sustain Daily, KU Science, Sustainability Science Centre, NOAH, Forum for Madsuverænitet, Økologisk Landsforening, European Coordination Via Campesina, Skiftevær Økologi, Jyderup Højskole, Danske Havne og Hold Danmark rent. Artiklen 'Klima behøver ikke være en klods om benet' har desuden fået gode ord med på vejen hos partnere og medvirkende.

Vi forsøger løbende at få aftaler med caféer, frisører og andre, der kan have magasinet liggende hos kunder for at skabe mere synlighed. Og når redaktøren og frivillige skribenter researcher og tager ud til interviews, oplever de ofte, at folk ikke kender Global Økologi eller Det Økologiske Råd. Så også i selve arbejdet med artiklerne er magasinet med at sprede kendskabet til organisationen.

ORGANISATION

BESTYRELSEN

Bestyrelsen har i det forgangne år særligt arbejdet med strategien for organisationens udvikling frem til 2022 og forestået ansættelsen af en ny direktør der tiltræder 1. maj 2018.

Arbejdet med *strategien* blev igangsat i september 2016 med afholdelse af et strategiseminar og efterfølgende bearbejdning henover en række bestyrelsesmøder. Arbejdet blev afsluttet i november 2017, hvor bestyrelsen vedtog den endelige 'Strategi for Miljøorganisationen Det Økologiske Råd'. Efterfølgende har der pågået arbejde med at implementere strategien i både sekretariat og bestyrelse, hvor bestyrelsen blandt andet har arbejdet med sin egen reorganisering, ved at indføre et årshjul for bestyrelsesmøder og revidere valgprocedure ved generalforsamlingen.

Bestyrelsen har særligt fokuseret på strategipunktet om *ansættelse af en ny sekretariatsleder*, som erstatning for Christian Ege der går på pension den 1. maj 2018, men fortsætter en tilknytning som frivillig. Henover efteråret 2017 har der pågået drøftelser på både kontormøder og bestyrelsesmøder af proceduren for ansættelse af ny sekretariatsleder, hvilke kvalifikationer og opgaver der lægges vægt på samt hvilke økonomiske rammer der skulle fastlægges for stillingen. Møderne blev forberedt af et ansættelsesudvalg på fem personer bestående af to repræsentanter fra sekretariatet samt hele forretningsudvalget. Dette udvalg har i perioden december 2017 til februar 2018 desuden stået for opslag af stillingen, gennemført samtaler og udvalgt en kandidat der blev indstillet til bestyrelsen. Udvalget har valgt Claus Krog Ekman der starter som ny direktør den 1. maj 2018 efter enstemmig indstilling fra udvalget og enstemmig vedtagelse i bestyrelsen.

I det forgangne år har der været afholdt 6 bestyrelsesmøder, der blandt andet har indeholdt faglige oplæg og drøftelser om luftforurening fra brændefyring og transport, landbrugsområdet og vandmiljø, støttemodeller for solceller samt kemiområdet og cirkulær økonomi. Bestyrelsen har bl.a., i samspil med sekretariatet udviklet en principiel holdning til en fremtidig støtteordning for solceller. Dertil har bestyrelsen behandlet kontingentsatsen for medlemskab af DØR, status for Global Økologi og som nævnt særligt arbejdet med at vedtage og implementere strategien for organisationens udvikling.

Forretningsudvalget (FU) har foruden rollen som ansættelsesudvalg, fungeret som sparringspartner for sekretariatslederen og taget beslutninger på det økonomiske og personalemæssige område, samt omkring aktuelle politiske spørgsmål og derudover har bestyrelsesmedlemmer som altid fungeret som sparringspartnere for sekretariatet. FU har særligt arbejdet med genopretning af foreningens økonomi, hvor der efter en periode i 2016-2017 med udfordringer på flere områder nu er balance i regnskab og budget. Denne udvikling kommer på baggrund af et stærkt samarbejde mellem FU, bestyrelsen og sekretariatet samt en meget aktiv indsats fra sekretariatslederen, som dermed kan overlevere en organisation i økonomisk balance.

MEDLEMMER

Det Økologiske Råd er en medlemsforening med et relativt lille antal medlemmer. Medlemmerne er karakteriseret ved at vi har en del ældre og loyale medlemmer, men der kommer også hele tiden en nye til. De senere år har antallet af nye medlemmer stort set modsvaret frafaldet.

I marts 2018 var der 887 betalende medlemmer og 102 abonnenter på Global Økologi.

I foråret 2016 nedsatte vi en arbejdsgruppe med repræsentanter for bestyrelse og sekretariat, som skulle overveje planer for en større indsats med medlemsrekruttering. Desværre måtte vi dengang afbryde arbejdet pga. af manglende økonomisk råderum. I 2017 vedtog Bestyrelsen en ny strategi for Det Økologiske Råd, og som

følge af denne vil vi genoptage arbejdet med medlemshvervnings-aktiviteter og i løbet af 2018 fokusere på, hvordan vi systematisk tiltrækker flere medlemmer. Denne indsats igangsættes, fordi vi gerne vil vende udviklingen med et fortsat stagnerende medlemstal.

ARBEJDSGRUPPER OG FRIVILLIGE

Transportgruppen mødes fortsat regelmæssigt og fungerer som en god sparringpartner for sekretariatet på transportområdet – såvel det nationale som EU-området. Der har været gode diskussioner af bl.a. elbiler, biogas til tunge køretøjer, flydende biobrændstoffer, selvkørende biler, bilbeskatning, havnetunnel i København, EU-regler for CO₂ fra såvel lette som tunge køretøjer.

På *kemikalieområdet* har vi stor hjælp fra en frivillig ekspert, som især hjælper med at skrive hørings svar. Også på *landbrugsområdet* har vi i perioden haft stor gavn af bistand fra frivillige. Dog har Karen Oxenbøll i efteråret 2017 besluttet at trække sig for at prioritere andre opgaver – efter en meget stor og værdifuld indsats gennem mange år.

SAMARBEJDE MED ANDRE NGO'ER

Vi deltager stadig aktivt i 92-gruppens arbejde – herunder i klimagruppen og bioenergigruppen. På energiområdet har vi haft mange konstruktive møder med danske embedsmænd og politikere, som arbejder enten med udformningen af den danske energipolitik, EU's direktiver eller i forhandlingerne om det globale klima. Vores fokus med vægt på teknisk viden og konstruktive forslag giver et godt samspil med de øvrige organisationer. Christian Ege stoppede i oktober 2017 efter 4 år som formand for 92-gruppen.

Vi er desuden aktive i Det Grønne Kontaktudvalg (se under Landbrug) og i en række europæiske NGO-netværk, bl.a. European Environment Bureau (EEB), Transport&Environment og Pesticide Action Network. Jeppe Juul fra Det Økologiske Råd blev i starten af 2018 valgt som præsident for Transport&Environment. Vi bruger mange kræfter på EU-arbejde, og samarbejdet med de europæiske NGO-paraplyer og deres sekretariater i Bruxelles er et vigtigt redskab i denne sammenhæng, se omtale under fagområderne.